

Píše Michal Kosák

(E*forum, 25. 06. 2014)

V Nakladatelství Evropské univerzity v Sankt-Peterburgu začala v minulém roce vycházet edice AVANT-GARDE, která chce přispět k rozšíření povědomí o některých málo známých představitelích a zpřístupnit těžko dostupná díla ruské avantgardy. Zájem pořadatelů se soustředí především k literatuře, pozornost však mají v plánu věnovat i dalším aktivitám příslušníků avantgardy: malířství, knižní grafice, divadelní výpravě, plakátu, textilu, porcelánu, tanci, biomechanice, architektuře atd. V rámci knihovny jsou také publikovány texty, které ruskému čtenáři představují méně proslulá díla avantgardy zahraniční. Zatím vyšel v překladu výbor z cestopisu po SSSR od E. E. Cummingsa EIMI (1933), faksimile poemu V. Majakovského Про это (O tom) z r. 1923, dvě práce Igora Terentěva a fotomontáže Jurije Rožkova. Připravuje se snad komentovaný reprint sborníku futuristů Рыкающий Парнас (Řehtající Parnas), který byl v r. 1914 konfiskován, či manifesty Antona Sorokina z let 1915–1922. Jako vůbec první svazek řady vyšla v minulém roce edice manifestu **Velimira Chlebnikova Труба марсиан** (Trouba marťanů).

Chlebnikovovo svolání, vydané v létě r. 1916 nakladatelstvím Lireň v podobě složeného plakátu, je v nové edici prezentováno jako faksimile, jež je vloženo do knihy obsahující doprovodnou studii, komentář a množství ilustrativního materiálu. První průvodní text, který napsala Sofija Starkina, mj. autorka velké odborné (2005) i malé populární (2007) chlebnikovovské monografie, se věnuje postavení manifestu v kontextu tvůrčí biografie V. Chlebnikova. Ozřejmuje zde na jedné rovině vztahy k celku Chlebnikovova díla, např. souvislosti motivické či žánrovou charakteristiku, autorovu slovtvorbu, na další rovině poměr k přátelskému okruhu, k inspiračním zdrojům i k představitelům italského futurismu, a vůbec dobové okolnosti vzniku prohlášení (např. dataci a autorství); zabývá se ale kromě dalšího i pozdějším ohlasem po smrti autora. Druhý průvodní text, který má podobu komentáře a pod nímž je podepsán Andrej Rossomachin, autor několika knih o avantgardě, se zabírá jednotlivými motivy, reáliemi, slovtvorbou, žánrovou charakteristikou, samotným textem (např. vlivem cenzury), datací, symbolikou čísla sedm, také vztahem k Wellsovi či Marinettimu, dále příp. podílem, resp. vyloučením dalších původců. – Perimetr obou autorů se tedy dosti kryje, naopak některé oblasti zůstávají nezajištěny. Z českého arzenálu můžeme odkázat k filosofickým kontextům tvorby futuristů (Zdeněk Mathauser), které by pomohly modelovat ony kýžené souvislosti se západní avantgardou, nebo na důkladnou analýzu prostředků (Roman Jakobson), která by přispěla k vnitřnímu usouvztažení tvorby v ruském i zahraničním kontextu, jak se této problematiky dotkl i Dmytro Čyževskij, jenž mj. poukázal na souvislost s tvorbou V. Nezvala.

Vědecké vydání, za něž se v tiráži kniha sama prohlašuje, je tedy pro autory zřejmě totožné s vydáním dělaným odborníky, a nikoli pro vědce. Naopak na pár místech spíše pro hlupce, když se například vysvětluje, co to je Cheopsova pyramida, nebo když se mnohá fakta těkavě a otravně opakují. Neutříděnost, zmatek a nestrukturovanost vedou dále k tomu, že podstatné informace o Chlebnikovově manifestu sezná a poskládá čtenář až po přečtení celé knihy, nebo také nikdy. Další problém pak tkví v typu edice. Rossomachin v úvodu ke svému komentáři konstatuje, že ačkoli nelze v jeho textu řešit úzké odborné otázky textologie, vedou běžné ediční praktiky (odstraňování chyb či vstupů cenzury) k textu, který nebyl literárním faktem, resp. k textu, který autor neměl nikdy před sebou. Literární fakt a text, který měl autor před sebou, nejsou totožné věci. Z tohoto přístupu plyne, že je třeba ve vědeckém vydání přesně jednotlivá porušení v aparátu určit. Kde už jinde se máme těmi „uzkoprofessionalnymi voprosami“ zabývat, nežli ve vědecké edici!

www.ipsl.cz